

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי כ"ה סיון תש"פ | דף היומי בבלי: שבת קג.

דף היומי בהלכה: מסעיף י' עד תחילת סימן ת"צ.

מוסר: שמירת הלשון - שער התורה והנה אמרו' עד סוף פרק כ"ו.

קנין חכמה הלימוד השבועי: מסכת אבות פרק ה משנה ב עד פרק ה משנה ד

"והנה עומד לו יוסליה על הדוכן, כמו דודו ר' גדליה חזן": עדות היסטורית מרגשת | המכתב הגיע כעבור עשר שנים
– וחולל נס | "מבקשים מכם, אדם וחווה..." – התפילה הקצרה והמרטיטה במערת המכפלה | 1913

הסיפור היומי

**במהלך עבודות הניקיון מצאה הבת באחת
המגירות מעטפה סגורה. לפליאתה גילתה
כי זהו מכתב שנשלח מגייטסהד שבאנגליה,
וממוען אליה, והתאריך - לפני כעשר שנים...**

המצוה שפתחה שערי שמים

במכתב הוא כתב לה, שכיוון שהיא גרה כעת בארץ, הוא לא מצפה שתטוס אליו לשלם את החוב, אך יש אפשרות להעביר את הכסף לבנו שנמצא בארץ ישראל וגר בבני ברק. התאריך שהופיע על גבי המכתב היה תאריך מלפני 10 שנים... התברר, שאמה התכוונה להביא לה את המכתב; היא הניחה אותו בתוך המגירה אך לבסוף שכחה להעביר לה אותו.

הבת התקשרה מיד לבנו של הרופא, אך התברר שהוא עבר דירה ולא ידוע להיכן. היא התקשרה לגייטסהד כדי לברר, והודיעו לה שרופא השיניים נפטר. היא הצליחה להשיג את השותף שלו, והלה עדכן אותה כי הבן עבר מבני ברק לבית שמש. הוא מסר לה את מספר הטלפון שלו, וכך היא הצליחה סוף סוף להשיגו. היא ביקשה ממנו את פרטי חשבון הבנק שלו וביצעה העברה בנקאית לחשבוננו.

סופו של הסיפור היה, שבאותה שנה נפקדה האשה וזכתה לבן זכר. "אני מתפללת עשר שנים, מיחלת, מצפה ומקווה שהקב"ה ישמע לתפילתי - אך מנהיג העולם מסתכל על ידיו של האדם ובודק אם הן נקיות מגזל. כשאדם בא עם ידיים שיש בהן גזל. אזי התפילות אינן מתקבלות", אמרה האשה.

סיפר הרה"ג ר' גואל אלקריף שליט"א: היה זה בחודש אלול, באחד הבניינים בעיר בני ברק פרצה שריפה. עוברי אורח הזעיקו את מכבי האש, ובחסדי השם לאחר התזת מים בצינורות לחץ כבתה השריפה.

באותו בניין בקומת הקרקע התגוררה אשה אלמנה, שאמנם לא ניזוקה מהאש ומהעשן אך נגרם לה נזק מהמים הרבים שהותזו כדי לכבות את האש. היא הזעיקה את בתה, שהיתה נשואה מזה עשר שנים אך לא זכתה לפרי בטן, ויחד גרפו את כל המים, ייבשו וניקו את הרהיטים והכניסו את כל הבגדים והמצעים לכביסה. השכנים הגיעו להתנצל, אך האשה הרגיעה אותם ואמרה להם: "זו אינה אשמתכם, העיקר שביתכם לא נשרף ב"ה! אני מוכנה לקבל את הצער והייסורים האלה באהבה".

במהלך עבודת הניקיון בבית, גילתה לפתע הבת באחת המגירות מכתב סגור. היא התבוננה בכתב שע"ג המעטפה וראתה לפליאתה שהמכתב ממוען אליה. היא פתחה את המכתב, והנה היא רואה שמדובר בדרישה לתשלום חוב מאת רופא שיניים בעיר גייטסהד, שם למדה לפני כעשר שנים. היא נזכרה שבזמנו אכן טופלה ע"י רופא זה ונותר לה חוב ע"ס 280 דולרים.

ולהשיבה לבעליה, ורק אז, לאחר עשר שנות המתנה וציפייה, התפילה עלתה לשמים והתקבלה."

(הובא בגיליון 'הידברות' מתוך הספר '102 סיפורים ששינו לאנשים את החיים' - מאת הרב צבי נקר)

"עשר שנים אני שופכת תפילות בלי סוף, אך התפילות לא עולות לשמים, כי הגזל חוצץ בעדן. והנה, מיד כשהלכתי לעשות מצווה ולסייע לאמי - מן השמים זיכו אותי לתקן את עוון הגזילה

יומא דהילולא

"אני הייתי צריך ללכת ביום לעבודה, והשארתי את אחד מהיהודים שהיה עובד בלילה, שיאפה את המצות. באמצע האפייה נכנס לפתע ה'נאטשאלניק' - המפקד הראשי, ועיניו נפלו על התנור..."

ליל הסדר בערבות סיביר - תיאור מיוחד שנרשם מפיו של הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל
ראש ישיבת טשעבין | לרגל יומא דהילולא

בטלה, נגוזה ועברה מן העולם ולא נוכל מעתה לערוך את הפסח כאשר קיווינו, ואין לנו אלא לתלות ביטחוננו במי שהיכולת בידו ולצפות לישועה.

מיום ליום הפסח מתקרב והמצב מעיק מאוד על הלב, איך נוכל לערוך כאן את חג הפסח ואיך נקיים את ליל הסדר לכל הפחות, גם אם במעט ובקמצים, אבל לערוך את החג כמו יהודי. היה כבר ממש ערב פסח או יום יומיים לפני כן, ועדיין אין לנו כלום.

שם במחנה היה ביתן קטן בו ישבו סנדלר וחייט שתפקידם היה לתקן את הבגדים לכל מי שנקרע לו בגד או נעל. יום לפני כן נפל לי איזה כפתור מהבגד, וכשחזרתי מהעבודה המפרכת שבור ורצוף והיה קשה לי לגשת לחייט, ביקשתי מאחד שיואיל בטובו להעביר את המלבוש חסר-הכפתור לחייט. הוא אמנם עשה כבקשתי ולקחו לחייט, אולם השאירו שם אצל החייט ולא הביאו לי בחזרה.

אותו יום חזרתי מהעבודה וליבי עלי דווי על החג המתקרב ובא ואין בידי מאומה. בצר לי על הפסח הממשמש ובא ואין כל בידי, ניגשתי בינתיים אל ביתן החייט - החייט והסנדלר היו שניהם יהודים - לקחת את הבגד, והחייט התנצל בפני שלרגל רוב המלאכה שהייתה לו מריבוי הבגדים שהביאו לו לתקן, לא הספיק עדיין לתקן את בגדי. ביקש שאשב בעוד כמה דקות ובינתיים יתקן את המלבוש. חיכיתי, אך מוחי וליבי היו נתונים על חג הפסח המתקרב ובא, ומה נעשה. הרי כבר ערב פסח! נאנחתי בקרבי בכאב.

החייט שמע אנחתי ושאל: "על מי אתה נאנח ככה?" אמרתי לו: מה הפירוש? הלא כבר ערב פסח ומאומה אין, אין רואים כלום. "היאך היית יכול להכין כאן פסח?" שאלני החייט בתמיהה.

היה זה בשנות השואה האיומה, כאשר שהינו במחנה בסיביר בחג הפסח. כמובן שבהתקרב החג החילונו בהכנות לערוך את החג כדת וכדין. כמה חודשים מקודם כבר ניסינו בכמה אופנים ותחבולות להכין משהו עבור פסח, אך העלינו חרס בדינו. פעם התגנבנו בחשאי לתוך המטבח לקחת משם תפוחי אדמה עבור החג, גם כשידענו כי הכנסנו את עצמנו עי"ז בסכנת נפשות, אמנם בדיוק אז היה המחסן ריק מכל לדאבון ליבנו.

איך אפשר לערוך את הפסח במחנה עבודה תחת עינם הפקוחה של השומרים הקומוניסטים? היה מקובל במחנה שכל מי שאינו בקו הבריאות היה מקבל חופשה למשך זמן מה מעבודת הפרך. באותו זמן היה לי פתק מהרופא שאיני בקו הבריאות והייתה לי חופשה, אם כך הרי נוכל להתכונן כראוי לפסח: בשביל לעשות מצות נוכל להתגנב למטבח, בו היה קמח, ולעשות ממעט הקמח כמה מצות לפסח; בשביל מזון להתקיים על כל הפסח, היה לנו מגפיים אשר נוכל למוכרם ובדמיהם נקנה תפוחי אדמה ליזון מהם בימי החג. א"כ הכל טוב ויפה - לעבוד לא נצטרך, הרי אנו חולים; קמח יהיה לנו לאפות מצה לפסח ממה שנמשוך מן המטבח; ועל כל ימי הפסח יהיה לנו תפוחי אדמה מדמי המגפיים שנקבל בעבורם.

אלא שבינתיים נגמר זמן החופשה שקיבלתי ועלינו לחזור לעבודה. כמובן שדבר זה הקשה מאד על כל תוכנית ההכנות לחג. לא זו בלבד שהסתיימה חופשת המחלה, גם נתחזק מאד לפתע הפיקוח על המטבח, המחשבה לגנוב משם קמח למצות נפלה בטרם יצאה לפועל. ואם לא די בזאת, נעשה פתאום מחסור גדול בתפוחי אדמה, וחיסרון כזה במחנה העבודה, שהיה במקום מדבר ורוחוק מיישוב, פירושו רעב כבד יותר.

מכרתי את הנעלי-בית שהיו לי וקיבלתי תמורתם סכום מועט של כסף, ניסיתי לשחד את שומר המטבח בכסף זה שיוציא עבורי משהו, אך הוא לקח את הכסף ולא הביא כלום. כך שמכל עבר הוערמו מכשולים ונעשה קשה. היה נראה כאילו כל התכנית

אמרתי לו: אילו היה לי מעט קמח הייתי יכול לאפות מצות לפסח, אבל אין בידי מאומה.

"אם כך, אוכל לעזור לך", נענה הסנדלר. הרי הסנדלר זקוק למלאכתו לתקן נעליהם המקולקלות של עובדי המחנה בשלגי סיביר, לכמות גדולה של קמח בעבור הדבק הנעשה ממנו. היתה לו לפיכך גישה קלה יותר למטבח ולקמח, וממילא יוכל להביא מעט יותר קמח ממה שנצרך לו. כך עשה הסנדלר, הוא עשה זאת ללא תמורת כסף.

נו, יש לנו כבר קמח, אבל איך נעשה מן הקמח מצות? היה שם תנור קטן שהיה בוער ומחמם את הבית מפני הקור. אמרתי לו: הרי יש לך כאן תנור, כאן נאפה את המצות. וברוב טובו נענה לבקשתי. לקחנו איזה קומקום שהיה שם והנחנוהו על פני התנור וכך הגעלנו את התנור להכשירו לאפיית מצות מצוה. הוא הביא את הקמח, ואני הייתי צריך ללכת ביום לעבודה והשארתי אחד מהיהודים שהיה עובד בלילה, שיאפה את המצות ביום. הוא היה זריז ולש את הקמח בזריזות וערך ואפה כדת וכדין הכול בזריזות כדבעי עצהיו"ט.

באמצע האפייה נכנס הנאטשאלניק - המפקד הראשי של המחנה - לביתן, ועיניו נפלו על התנור, וראה כמה מצות שנאפות שם, ושאל מה זאת. למרבה הנס גם הוא היה יהודי, וענו לו שיש כאן איזה יהודי במחנה שרוצה לאפות מצות עבור חג הפסח. הנאטשאלניק לא הגיב כלום, כאינו רואה, והלך לו. כך כבר היו לנו מצות. עבור מרור הביא משהו בצל (מרור בפועל היה שם מספיק...). גם הגעלנו קומקום, הרתחנו בו תה וזה היה לנו ל'ארבע כוסות', כך שכבר היה לנו איזשהו 'סדר'.

באמצע הסדר נכנס יהודי אחד וסיפר לנו שרשע אחד קומוניסט מושבע דורש כאן ברבים על החוצפה והעזות שיהודי כאן במחנה העושה לו סדר וכו' וכו'. כמובן שהפחד היה גדול. בין כך ובין כך, עוד טרם סיים זה היהודי את דבריו, הגיע שליח מהנאטשאלניק המצווה שאבוא לפניו. כמובן שהפחד היה גדול מאוד. מכאן שמענו מדברי הקומוניסט הצווח ברבים נגד הסדר, ומכאן קוראים לי לבוא לפני הנאטשאלניק, אבל התחזקתי והלכתי.

כשהופעתי לפניו שאלני: "האמת נכון הדבר ששמעתי עליך לאמור שאינך אוכל לחם בפסח?" עניתי לו: כן.

"ומהיכן תחזיק כוח ומעמד בעבודה הקשה והמפרכת הלזו, בכפור הנורא ותחת המעמסה הקשה, ללא לחם לאכול?" שאלני המפקד. "יודע אתה מה?" - משיב הנאטשאלניק מעצמו - "אתן לך עבודה קלה..." ואכן קיים את דבריו ולמחרת נתנו לי להיות עוזר לרופא.

למחרת כשחזרנו מהעבודה, ושם הייתה דרך מושלגת ארוכה ורחבה עליה נסעה 'שליטן' - עגלה מיוחדת לערבות סיביר המושלגת - והיא מלאה תפוחי אדמה, לפתע נתהפכה ה'שליטן' על צידה ועמה כל ערימת תפוחי האדמה שעליה. כשחזרנו מהעבודה מצאנו את כל הירקות היקרים האלה פזורים על הדרך. גם זה היה נס בסיביר, וכמובן שאספנו וקיבצנו את התפוחים וכך היה לנו מזון על כל החג.

(גרשם ע"י אחד מנכדיו שליט"א ופורסם ב'המבשר תורני' קורח תשע"א)

על דא ועל הא

"בעת אמירת 'כתר' נשמע שם רעם ונראה הברק, וכאשר אמר 'מלאכים המוני מעלה' התחילו לשמוע טעם של מתיקות; וכאשר הוא התחזן 'איה מקום כבודו להעריצו', שאל אותי אם הרגשתי אז היכן אני עומד... הרגשנו שאנחנו נמצאים בעולם המלאכים..."

עדות היסטורית נדירה ומרגשת: אברך שהשתתף בחתונת בת הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע בשנת תרנ"א (לפני כ-120 שנה!), מתאר את תפילתו השמימית של ר' גדליה חזן - שהיה דודו של החזן הנודע ר' יוסלה רוזנבלט ז"ל | לרגל יום השנה לפטירתו

וכך כותב אותו יהודי, החותם בסוף מכתבו בשם 'אשר זעליג קרעמער'.

"בראותי בשבוע האחרון את הכתבה ב'טאגבלאט' אודות החזן הנודע ר' יוסלה רוזנבלט, בו נכתב אודות שמו הנודע, אודות כשרונותיו ושאר כוחות שיש לו, עד... עד שהכותב מעניק לו כוחות שאינם שלו, כוחות זרים לו, כאילו שכל היחוס שלו בא על ידי ניסיע בעלזער [ניסי ספיבק מבעלץ הבאסראבית. העורך], או ירוחם הקטן [ירוחם בלינדמאן המכונה 'הקטן' בשל גופו הצנום,

תיאור מלבב מעורר רגש והשראה, מתפילת מוסף בצילו של הרה"ק משטפנשט זיע"א ע"י החזן המפורסם של חצר הקודש - ר' גדליה חזן". התיאור המיוחד נכתב בשפת האידיש-גרמנית, שאינה כ"כ מדוברת בימינו, ותורגם מהעיתון 'יידישעס טאגעבלאט' מתאריך 26.04.1921 - י"ח ניסן תרפ"א. הדברים הובאו בגיליון 'באר בשדה' - שטפנשט, בתוספת הקדמה קצרה לצורך הבנת הרקע ההיסטורי ופרטי האירוע [מובאת להלן בסוף התיאור].

היה שם אפילו הערמאן וואהל... [יליד אנטוניה - סטאניסלאב, מלחין ויוצר ומנצח המקהלה של יוס'ה שנים ארוכות. העורך].
”זה היה אותו ר' גדליה'לה - דודו של ר' יוס'ה רוזנבלט, אחי אמו. היה זה העתקה מהיכל הנגינה, עם כוחות מיוחדים, שנשמע יחד עם היראת שמים שלו... עם טעם מתוק של רוחניות, והרגישו אז הרגשה של התפשטות הגשמיות בנעימות מתיקות הפה, כאילו שומעים קול מהיכל אופני הקודש, כשהם שרים בשפה ברורה בנעימה קדושה.
”והנה עומד לו יוס'ה בתואר דמות, בקומה, בצלם, במראה ורקמה, בטעם שיר על הדוכן, כמו דודו ר' גדליה'לה חזן משטפינסט... כשהוא הגיע לכאן, מיד כשנתתי לו שלום הכרתי. קלסתר פניו נשאר כמו שהיה - הנה, ליד החזן הזה עמדתי אצל עמוד התפילה... אכן לידו, יד ביד, שאלתי אותו אם הוא מכירני, כי אני הכרתי, וככה בחיכוך הוא עונה לי שהוא צריך להודות שאין זה הוא, שהוא התפלל עכשיו כאן ולא 'טשורטקוב', וככה כשהוא צוחק הוא אומר לי ומבאר לי את טעותי, שהרי הוא עכשיו רק בן שלושים ושמונה, אלא היה זה דודו...
”הנני לברכו שיזכה לנשיאות חן בעיני אלקים ואדם, ואריכות ימים ושנים, והנני מתברך שאי"ה בהר הקודש בירושלים אזכה לעמוד על ידו אצל עמוד התפילה, כשבלי ספק שהוא יעמוד שם לומר קדושת כתר ו'איה מקום כבודו', כמו שמנגן לי כבר עכשיו מקולו הנעים שזכה כמתנת חלק אלקי. כי אותה אווירה ואטמוספירה שהיה בשעה שדודו אמר קדושת כתר, הנני שומע עד היום באזני השכל בטעמו וממשו, אשרי יולדתו.
”החותרם בברכת ישועה ובקבלת החג הקודש בכשרות ובדיצה, כאוות ידידו אשר זעליג קרעמער חופ"ק 236 6 טע סט”.

לסיום, מעט פרטים הנצרכים להבנת הרקע ההיסטורי של האירוע המתואר:
לפי דברי הכותב, תיאורו מתייחס לאירוע שהתרחש 30 שנה קודם, דהיינו בשנת תרנ"א. מכך עולה כי מדובר בחתונת הרה"ק רבי מנחם נחום מאיצקאן זצ"ל, אחיינו של הרה"ק הצדיק משטפנסט, בנו של הרה"ק ראי"ה מאדז'וד, שהיה חתנו של הרה"ק אדמו"ר הראשון משטפנסט. הרה"ק מאיצקאן היה חתנו של הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב, והחתונה התקיימה בחיי הרה"ק אדמו"ר מטשורטקוב סב הכלה. החתונה התקיימה בחצר טשורטקוב ביום ח"י מנחם אב תרנ"א, במעמד אלפים ורבות בני ישראל, בראשות גדולי וצדיקי בית רוז'ין אבות ומחותני השמחה.
מי היה ר' גדליה חזן?
על כך מקובל הסיפור דלהלן (מהרה"צ ר' נפתלי כהן שליט"א ראש ועד חסידי שטפנסט, ששמע מאביו הרה"צ ר' יוסף כהן זצ"ל): שנה אחת נסתלק לבית עולמו הבעל התפילה של הימים הנוראים בחצר שטפנסט. הציבור לא ידע מי ימלא את מקומו, ולפני סליחות קרא הרה"ק משטפנסט לר' גדליה חזן וציווהו

אך בקולו הטנור הרעים לפסגות. כיהן כחזן בקישינוב, טארנופול ובארדיטשוב, וי"א שהיה ממשפחת ר' יוס'ה. אמרו עליו שאין בדומה לו בחזנות בדורו. העורך] וכדומה.
”אבל ברצוני לציין את כוחותיו מהמקור הנכון, לתאר את יחוס עצמו. הוא זכה למתנה עצמית, שזכה למתנת אלקים, שבא מכוחות עצמו. אין זה כשרון קנוי, לא כשרון עם חיקוי ולא כשרון מושכר.
לפני לפחות כשלושים שנה, כשהצדיק הנשגב קדוש אלקי, הצדיק הקדוש מטשורטקוב זי"ע עשה שמחת נישואין, הרי שכאברך עשיר נסעתי במיוחד כדי להשתתף בחתונה המלכותית [ההדגשה במקור]. ואכן היה שם מה לראות... ראו שם את כל גזע הקודש, משפחה קדושה וטהורה, כל צאצאי בית רוז'ין, פני מלאכים, איך שכולם נקבצו ובאו יחד.
”החופה התקיימה בערב שבת לעת ערב. תיכף לאחר החופה התגנבתי לחלק אחד של חצר הקודש, שם היה האכסניא של הרבי משטפינסט יחד עם כלי הקודש שלו, והיה שם ריצה גדולה בכזה בהלה, כי היה שמה ציבור גדול, וכאמור התגנבתי לשם לתפילת מנחה, והיה זה בשעה מאוחרת.
”על אף שהייתי צעיר, תפס אותי יראת הרוממות, יראת הכבוד, פחד הדר גאון יתברך שמו. אף ששמעתי שם רק שמונה עשרה פשוטה של מנחה, הרגשתי שם טעם גן עדן, הרגשתי שמה הרגשה שאין לי את המילים לתאר את המתיקות הנשפכת, את התנועה הנעימה בשעת התפילה של השמונה עשרה של מנחה. נשמתי הרגישה איזה הרגשה, ואיני יודע להגדיר מה הרגשתי אז.
”ובשעת מעשה הבטתי מתוך קנאה בחזן הקטן, אדם קטן ונמוך, בעל פנים חיוורות, עם זקנקן שחור, במבנה חצי סגלגל. אוי, כמה קינאתי בו אז; ובקיצור, היה זה יוס'ה רוזנבלט עם קווצותיו, עם עצמותיו ועם חיכוכו.
”בשבת בבוקר לאחר קריאת התורה שאלו את הרבי הקדוש את מי לכבד בתפילת מוסף, והראה הרבי על ר' גדליה'לה - כך היה שמו - אותו החזן שהתפלל אמש. אני הרגשתי עדיין את הטעם של המנחה של אמש, ולכן תיכף נעמדתי סמוך לעמוד התפילה, ונעמדתי להתפלל תפילת מוסף סמוך אליו, צמוד.
”ההרגשה היתה איך שהשמים נפתחים... מה שהוא עשה מתפילת המוסף! בשעת אמירת 'כתר' נשמע שם רעם ונראה הברק, וכאשר אמר 'מלאכים המוני מעלה' התחילו לשמוע טעם של מתיקות; וכאשר הוא התחזן 'איה מקום כבודו להעריצו', שאל אותי אם הרגשתי אז היכן אני עומד... שהיינו מכושפים, עמדנו שם למעלה מרבבת גופות והיינו כחולמים, הרגשנו כולנו איך שאנחנו נמצאים בעולם המלאכים, שנשמע מין קול רעם יחד עם קול דממה דקה ודקה מן הדקה, 30 פלאר אפ, 80 פלאר דאון [מושגים בסולמות נגינה כנראה], הכל בנשימה אחת, והיה נשמע כאילו הכינור עבד במלא עוזו, כל הכלים הסתובבו והרעישו...
”הבטתי אל תוך גרונו, לראות את המקהלה, לראות את כל הכלי זמר שעובדים בתוך גרונו - ואיננו. הרי זה כיום האמש, שלא

מההדף! אמרו עליו אז, שנימה מכינורו של דוד המלך נשתלה בגרונו. ומאז היה לחזן הקבוע בחצר הצדיק. אותו ר' גדליה היה דודו של החזן האגדי רבי יוסלה רוזנבלט ז"ל.

שהוא יהיה הבעל תפילה. לר' גדליה לא היה כלל קול של בעל תפילה, אולם חזקה עליו מצוות הצדיק משטפנשט והוא ניגש לתפילת הסליחות, ולפתע פצח בשאגת ארי 'אשרי יושבי ביתך', תחילת הסליחות, עד שקירות בית המדרש רעדו והספסלים נפלו

יהלומים מגדולי ישראל

המערה היתה ריקה מאדם, מלבד מרן המשגיח זצוק"ל ומלוויו. הוא נעמד מול הפתח המכוון כנגד הקברים למטה, כשקולו החוצב מהדהד בחלל המערה בין קימורי הגג: "מבקשים מכם, אדם וחווה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה..."

רישומם של רגעים מרטיטים בעת ביקורו ההיסטורי של הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל במערת המכפלה בשנת תשכ"ז

המדרשה בפרדס חנה, אני מכיר את הרב לאפיאן ואני מכיר את הישיבה, אין לך צורך להסביר לי... אני מציע לכם: תמתינו בצד, כשכל המבקרים יתפנו מכאן אני אכניס אתכם".

כגודל האכזבה כך רבתה ההפתעה כשנודע לנוסעים אודות הקצין הידידותי. אך כמה שרבתה ההפתעה עבור הנוסעים, היה הדבר סימן ואות למרן הגה"צ רבי אליהו לאפיאן, והוא גילה זאת: היות ומסופר בגמרא על האמורא שביקש להיכנס למערת המכפלה ולא נתנו לו, עד שנכנס וראה את עקבות אדם וחווה כשני גלגלי חמה, לכן רצה מרן הגה"צ רבי אליהו לראות היצליח ד' דרכו להיכנס למערה או לא. והנה בתחילה היה נראה הדבר כמניעה, ולפתע התהפך הדבר והכניסה אושרה בדרך מופתית.

המתינו, ולאחר שכל המבקרים פנו מהמקום אפשרו להם להיכנס. המערה היתה ריקה מאדם למעט מרן המשגיח רבי אליהו זצוק"ל וקומץ מלוויו. רבי אליהו נעמד מול הפתח המכוון כנגד הקברים למטה. בחלל המערה בין קימורי הגג הדהד קולו החוצב: "מבקשים מכם, מבקשים מכם אדם וחווה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה, שתתפללו שיבוא משיח צדקנו במהרה בימינו, ושכל ישראל יהיו מאמינים בהשם".

ואז פנה ושב לדרכו.

(מתוך כתבה מאת ד' צפתמן מוסף שב"ק קורח תשע"ב)

את הסיפור הזה - מאורע מפעים שהיתה עדה לו - היתה מספרת הרבנית מרת חנה (ורשבצ'יק בזוו"ש) ע"ה, שהיתה רעייתו של הגאון הגדול רבי נח שמעונוביץ זצוק"ל, תלמידו חביבו של מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ ז"ע, ובתו של הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצוק"ל חתן מרן הגאון רבי איצ'לה בלאזר ז"ע.

היה זה לאחר מלחמת תשכ"ז, כשנודע שהתחדשה הגישה למקומות הקדושים, ביניהם מערת המכפלה. מרן המשגיח רבי אליהו לאפיאן זצוק"ל הביע את רצונו לפקוד את המערה בחברו, ונועדו חבר מבני הישיבה להוציא את הדבר לפועל. הועמדו שתי מכוניות, באחת מהן נסעה הרבנית מ' חנה ע"ה שביקשה גם היא להצטרף לנסיעה. בדרך עברו דרך ביתו של שר הדתות ר' זרח ווראהפטיג שהמציא עבורם את אשרת הכניסה למתחם המערה, משם המשיכו למערה.

השעה כבר היתה 5:00 בערב. כשהגיעו, התאכזבו לשמוע מהחיילים בחוץ שהכניסה נסגרה בשעה זו. היה זה מפח נפש עבור המשתתפים, לאחר כל המאמץ שהיה כרוך בארגון הנסיעה. אחד המשתתפים ניגש לקצין המופקד על המערה ואמר לו: "תראה, נמצא כאן צדיק גדול, הרב לאפיאן..." עודו מנסה להמשיך היסה אותו הקצין ואמר: "שמי הולצברג-עציון, אני חניך

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

השׁוֹכֵר כּבֵר נִתֵן צ'קִים לְכָל חוֹדֵשׁ, אֲבָל כֵּעֵת מִצִּיעַ לְהַקְדִים אֶת הַתְּשׁוּלָה תַּמּוּרַת הַנַּחָה - הָאֵם מוֹתֵר?

משׁוֹלַחְנוּ שֶׁל הַרְה"ג רֵבִי מֵרְדֵכִי הַלֵּוִי שׁוֹרֵצְבוֹרֵד שְׁלִיט"א מוֹרֵה הוֹרָאָה 'נֹאוֹת שְׂמֵחָה' - מוֹדִיעֵין עִילִית

קע"ו, הוּא מְכִינן שְׁבַשְׁעַת הַתְּשׁוּלָה קוֹנָה אֶת זְכוּת הַשִּׁימוּשׁ בְּדִירָה לְמִשְׁךְ הַתְּקוּפָה שֶׁשִּׁלַּם עֲלֶיהָ וְאֵין בְּכֶךְ הַלוֹוָאָה. וְגַם בְּאוֹפֵן שֶׁכֵּבֵר סָגַר עַל מַחִיר גְּבוּהָ בְּפִרְסָה מוֹתֵר לוֹ לְהוֹזִיל עֲבוּר הַקְּדָמַת פְּרַעוֹן, כְּמִבּוֹאֵר בְּשִׁלְמ"ק ב"מ סה. בְּשֵׁם הַרְמ"ק. אֲכֵן, כָּל זֹאת דּוֹקָא אִם הַדִּירָה פְּנוּיָה וְהַשׁוֹכֵר יִכּוֹל לְהַכְנִס לְדוֹר, אֲבָל אִם מִשְׁלַם מִרָאשׁ בְּזִמְנָן שִׁישׁ שׁוֹכֵר אַחֵר בְּדִירָה וְהוּא רוֹצֵה לְשׁוֹכֵר לְזִמְנָן שֶׁהַדִּירָה תִּתְּפַנֵּה, בְּזֵה יֵשׁ לְאַסוֹר, כִּיּוֹן שְׂאֵין הַדִּירָה מוֹשַׁכְרָת לוֹ בְּשַׁעָה שֶׁמִּשְׁלַם.

שאלה: אֲנִי מִשְׁכִּיר דִּירָה לְשָׁנָה וְנִתְּנוּ לִי תְּשׁוּלָה עַל 12 חוֹדָשִׁים ב-12 צ'קִים. כֵּעֵת הַשׁוֹכֵר מִצִּיעַ לְשַׁלֵּם בְּמִזְמוֹן 3 חוֹדָשִׁים מִרָאשׁ תַּמּוּרַת הַנַּחָה בְּמַחִיר הַשְּׂכִירוֹת, וְאֲנִי זָקוּק מְאֹד לְמִזְמוֹן בְּמַצַּב הַחִירוּם. הָאֵם יֵשׁ בְּזֵה רִיבִית, שֶׁתַּמּוּרַת הַקְּדָמַת הַתְּשׁוּלָה אֲנִי מוֹזִיל לוֹ?

תשובה: הַדְּבָר מוֹתֵר וְאֵין בְּזֵה חֲשֵׁשׁ רִבִּית.

הַטַּעַם שֶׁבְּשְׂכִירוֹת מוֹתֵר לְשַׁלֵּם מִרָאשׁ בְּהוֹזְלָה, כְּמִבּוֹאֵר בְּס"י

מִי שֶׁהֵלֵךְ כְּדִי לְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע, וְלִבְסוֹף הַתְּחַרְט וְלֹא דִיבֵר, הָאֵם עוֹבֵר אִיסוּר עַל עֲצֵם הַהֲלִיכָה?

הַצְּטַרְפּוּ אֲלֵינוּ לְלִמּוּד הַיּוֹמִי בְּסֵפֶר חֲפָץ חַיִּים

וְמָה אִם הֵלֵךְ אֶךְ לְבְּסוֹף הַתְּחַרְט וְלֹא סִיפֵר אֶת דְּבָרֵי רִכִּילוֹתוֹ? הַסְּתַפֵּק בְּזֵה בְּאִיִּלַּת הַשְּׁחַר (וִיקְרָא יט, טז) הָאֵם עוֹבֵר מִחַמַּת הַהֲלִיכָה בְּלִבְדּוֹ, וְכִפִּי שְׂדִימָה זֹאת הַחֲפָץ חַיִּים לְמִשְׁקָלוֹת שֶׁעוֹבֵר בְּלֹא עַל עֲצֵם עֲשִׂיַת הַמִּשְׁקָלוֹת, אִף אִם לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְבְּסוֹף. עוֹד מְבִיאִים, כִּי הַטַּעַם שֶׁבְּאִיסוּר לְשׁוֹן הָרַע גַּם הַהֲלִיכָה אֲסוּרָה, יֵשׁ שְׁבִיאָרוֹ (שִׁיעוּרֵי עֵינִין) עַל פִּי מָה שֶׁכָּתַב הַחֲפָץ חַיִּים לְקַמֵּן (לְשׁוֹן הָרַע כָּלֵל ג' בְּאִמ"ח ס"ק ז' וְבַהֲגַה"ה), שֶׁאִיסוּר לְשׁוֹן הָרַע חֲלוּק מִשְׁאֵר אִיסוּרִים שֶׁבֵּין אָדָם לְחִבְרוֹ כְּמוֹ גִּזְלָה וְעוֹשֵׂק וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה, שֶׁבָּהֶם אִיסוּר הוּא רַק בְּתוֹצָאָה, שֶׁאִם יִרְצֶה לְגִזּוֹל וְלַעֲשׂוֹק אֶת חִבְרוֹ וְלֹא יַעֲלֶה בִּידוֹ, בּוֹדָאֵי אֵין בִּידוֹ עוֹוֹן גִּזְלָה וְעוֹשֵׂק - מָה שְׂאֵין כֵּן לְעַנִּין לְשׁוֹן הָרַע, אִף אִם לֹא יָבֹא שׁוֹם נֹזֵק לְחִבְרוֹ עַל יְדֵי דִיבּוּר עוֹבֵר אִיסוּר, כִּיּוֹן שֶׁאֵת עֲצֵם הַדִּיבּוּר בְּגִנוּת חִבְרוֹ אֲסוּרָה תּוֹרָה, מִשׁוּם בְּחִירוֹתָ לְחַיִּיב וְלַהֲרִישֵׁעַ אֶת חִבְרוֹ וְשִׁמַּחְתּוֹ לְאִידוֹ.

הַיּוֹם מִתְּחִילִים אֶת הַסְּעִיפִים הָרֵאשׁוֹנִים בְּכָלֵל א' מֵהַלְכוֹת לְשׁוֹן הָרַע. בְּהַגְה"ה (עַל בְּאֵר מֵיִם חַיִּים ס"ק ד') כּוֹתֵב ה'חֲפָץ חַיִּים', כִּי יִיתְּכֵן לְפָרֵשׁ שֶׁבְּפִסּוּק 'לֹא תֵלֵךְ רִכִּיל בְּעַמֶּךָ' רִצְתָה הַתּוֹרָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ, כִּי כֵּבֵר מִשְׁעַת הַהֲלִיכָה כְּדִי לְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע, עוֹבְרִים עַל אִיסוּר. וְכֵן מִצָּא אַח"כ בְּשִׁל"ה.

בְּבִיאוּרִים וּמוֹסָפִים מְבִיאִים בְּעֵינֵין זֶה, כִּי כְּמוֹ כֵן לְגַבִּי אֵלוֹ הַהוֹלְכִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְשִׁמּוֹעַ אֶת דְּרֹשַׁת הָרַב כְּדִי לְהַתְּלוּצֵץ אַח"כ עַל דְּבָרָיו, כָּתַב הַחֲפָץ חַיִּים לְקַמֵּן (כָּלֵל ב' ס"ב בְּהַגְה"ה), שֶׁכֵּבֵר בְּעַת מְרוֹצְתָם לְבִיהַכ"נ לְשִׁמּוֹעַ אֶת הַדְּרָשָׁה, יֵשׁ עוֹוֹן הֲלִיכָה בִּידָם, וְאַחֵר כֵּךְ כְּשֶׁמִּלְגָּלִים עַל דְּרֹשַׁת הָרַב עוֹוֹן מַעֲשֵׂה בִידָם, שֶׁכֵּן צִיּוּתָהּ הַתּוֹרָה "לֹא תֵלֵךְ רִכִּיל" - לְהוֹרוֹת לָנוּ שֶׁגַם עַל הַהֲלִיכָה יֵשׁ אִיסוּר, מְלַבֵּד עוֹוֹן הַרְכִּילוֹת עֲצֵמוֹ, וְרָאָה שֶׁם עוֹד מָה שֶׁהָאֵרִיךְ בְּזֵה.

קִבֵּל אֶת גִּילְיוֹן 'לְקִרְאָת שַׁבַּת' יִשְׂרָאוֹת לְמִיִּל
שֶׁלַח מִיִּל: dirshu@dirshu.co.il

שבת דף קג

איך מוחה הגאון רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל בהיותו נער על כבוד אביו?

"אינו חייב עד שיכתוב שם קטן משם גדול, שם משמעון ושמזאל, נח מנחור"

את אביו ללא תואר, כידיד ותיק מנעוריו. ביקש רבי יהונתן לקנא את קנאת אביו, פנה אל רבי שמשון ואמר: "יסלח לי מר שאני מפסיקו באמצע דבריו, ומה גם שידוע אני את דברי חז"ל כי המדבר לפני מי שגדול ממנו בחכמה ונכנס לתוך דברי אחרים אינו בגדר חכם. אולם כבר אמר חז"ל שאפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה תלמוד, ומתוך שיחתו של מר, מצאתי תרוץ נאה לקושיה שמנקרת במוחי זה עידן ועידנים".

התפלא רבי שמשון ושאל את הנער: "במה התקשית וכיצד תרצת את שאלתך?" והנער השיב: "על הפסוק בפרשת ויקרא 'נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה, ועשה מאחת מהנה', מפרש רש"י: 'מאחת מהנה, ממקצת אחת מהן, כגון הכותב בשבת שם משמעון, נח מנחור, דן מדניאל'. והדברים מובאים במשנה במסכת שבת. ותמיד התקשיתי, מדוע נקטה המשנה דווקא לומר שם משמעון ולא שם משמשון, והרי גם שמשון מוזכר בתנ"ך. והתרוץ פשוט מאד", המשיך הנער בחיוך, "הרי מסדר המשנה הוא רבנו הקדוש רבי יהודה הנשיא, המכונה בפי כל לרוב קדושתו בתואר 'רבי' סתם. ומכיוון שרבי שמשון שוכח את 'רבי', אזי גם רבי שכח את רבי שמשון..."

(שבת טיש)

עוד בילדותו, נודע רבי יהונתן אייבשיץ בפקחותו הרבה ובתשובותיו הקולעות. בהגיעו לפרקו בגיל צעיר כנהוג בימים ההם, הגיעו לאביו הצעות רבות מגדולים וטובים, אשר ביקשו ליזכות בחתן כה חשוב שעתידי להיות מגדולי הדור. בימים ההם, התגורר בווינה השר המפורסם רבי שמשון ורטהיימר, אשר זכה לשני שלחנות, תורה וגדולה במקום אחד והתמנה על ידי המלכות לרבה של אוסטריה כולה. שמעו של הנער יונתן, בנו של ידיד נעוריו רבי נתן נטע, הגיע לאוזניו והוא ביקש לקחתו לחתן לבתו היחידה. מיהר רבי שמשון ושיגר מכתב אל רבי נתן נטע, וביקש ממנו לבוא עם בנו להתראות עמו פנים אל פנים, אולם כיון שהדרך קשה וארוכה, נדברו השנים להיפגש בגבול אוסטריה ושם יתהר רבי שמשון על קנקנו של הנער הנפלא. הסכים אבי הנער והשנים יצאו יחדיו, עד שהגיעו לאחד הכפרים הקטנים של גבול אוסטריה.

קשה לתאר את שמחת שני הרבנים שנפגשו לאחר זמן רב מאז הכירו בנעורתם, והשנים שקעו עד מהרה בשיח מרתק. הנער יהונתן. שהיה עדיין צעיר לימים, הקשיב ברוב קשב לשיחת החכמים, והנה שם לבו, כי בעוד אביו מכנה את רעהו בתואר רבי שמשון כיאה לאדם רם מעלה כמותו, לא כן רבי שמשון, שמכנה

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום...

המייל היומי של 'דרשו'

עד איזה תאריך אסור לאכול 'חדש'?

יונתן זינדל פלאשפ

אסור לאוכלו עד תחילת ליל י"ח בניסן, וכדרך שנוהגים לעשות שם 'יום טוב שני'. וראה להלן. ובנוגע לאורך הזמן הנדרש להשרשה, נחלקו הפוסקים אם הוא שלושה ימים, או ארבעה עשר יום. ויש שהורה בשעת הדחק, לצורך מצוה, להקל ולאכול מתבואה שנזרעה פחות מארבעה עשר יום לפני ט"ז בניסן, כאשר האדמה לחה מריבוי גשמים, שאז ההשרשה מהירה יותר.

[שו"ע תפט, י, ומשנ"ב מד רמט; ביאורים ומוספים דרשו, 87]

חמשת מיני דגן - חיטה, שעורה, כוסמין, שיבולת שועל ושיפון - שנזרעו באדמה בסמוך לט"ז בניסן, באופן שלא הספיקו להשריש באדמה לפני ט"ז בניסן - אסורים באכילה מן התורה, עד להקרבת 'קרבן העומר' בט"ז בניסן של השנה הבאה. איסור זה מכונה בקצרה - 'חדש'. ובזמן הזה, שלא מקריבים את קרבן העומר, אסור החדש באכילה עד תחילת ליל י"ז בניסן של השנה הבאה; ובחוץ לארץ,

האם איסור 'חדש' קיים במדינות הרחוקות מארץ ישראל?

שסובר שאף איסור זה אינו אלא במקומות הסמוכים לארץ ישראל, ואילו במקומות הרחוקים אין איסור חדש אף מדרבנן. ולמעשה, במשך השנים היו מקומות בחוץ לארץ שנהגו להקל בשעת הדחק כדעה הסוברת שאין איסור חדש במקומות הרחוקים, או לפחות כדעה הסוברת שהאיסור הוא מדרבנן, אך בודאי ראוי להחמיר כדעת רוב הראשונים והשולחן ערוך, שהאיסור הוא מדאורייתא.

[ביה"ל תפט, י, ד"ה אף; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 91-92]

במשנה ובגמרא נחלקו תנאים ואמוראים אם איסור 'חדש' קיים גם בחוץ לארץ, או רק בארץ ישראל. ולהלכה, דעת רוב הראשונים, שהאיסור הוא אף בחוץ לארץ, ואף בתבואה של גויים, וכך פסקו השולחן ערוך, הגר"א, ואחרונים רבים. ויש מהראשונים שסוברים שבמקרה של ספק ניתן להקל ולהחשיב את איסור חדש בחוץ לארץ כאיסור דרבנן. ויש אומרים שבחוץ לארץ האיסור הוא מדרבנן, ויש מהם

האם מותר לתלוש שיבולי בר לפני ט"ז בניסן?

עד תחילת יום ט"ז בניסן. ויש אומרים שמדברי הפוסקים נראה שאיסור הקצירה אינו קיים בזמן הזה, וכן המנהג, אבל רצוי להחמיר. ויש שהורה להימנע אף מתלישת שיבולי בר לפני ט"ז בניסן. ובחוץ לארץ, אין איסור קצירה מתבואה חדשה אף לפני ט"ז בניסן, לא מן התורה ולא מדרבנן, ואף לדעת הסוברים שה'חדש' אסור באכילה בחוץ לארץ מן התורה.

[ביאורים ומוספים דרשו תפט, 88]

על השעורים שקוצרים לצורך מנחת העומר שמקריבים בט"ז בניסן, נאמר בתורה: "ראשית קצירכם". ופירשו חכמינו ז"ל, שקצירה זו צריכה להיות ראשונה לכל הקצירות, ולכן אסור לקצור בכל ארץ ישראל אפילו שיבולת אחד מחמשת מיני דגן לפני קצירת השעורים למנחת העומר. ובזמן הזה, שלא קוצרים שעורים למנחת העומר - יש אומרים שאסור לקצור עד תחילת ליל ט"ז בניסן, ויש אומרים שאסור לקצור

* 'קו התאריך', הינו קו דמיוני העובר מצפוננו של כדור הארץ לדרומו, ועל פיו נמנים ימי השבוע לשני צדדיו, כלומר: בשעה שמצידו המערבי מתחיל יום שני, בצידו המזרחי מתחיל יום ראשון, וכן הלאה.

* מי ששכח באחד מימי ספירת העומר לספור את ספירת העומר - עליו להמשיך ולספור בימים הבאים, אך לא יברך על הספירה, אלא ישתדל לצאת ידי חובת הברכה בשמיעה מפי אחר.

* נער הנעשה 'בר מצוה' באחד מימי ספירת העומר, וספר כראוי עד לאותו היום - לדעת פוסקים רבים, ימשיך לספור בימים שלאחר הבר מצוה, עם ברכה; ויש אומרים שלא יברך על הספירה.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מהי 'מצה נפוחה'?

אסורה, ואף כשגודל המצה הוא פי שישים ממקום הנפיחות; ויש הסוברים שבמקרה שלא נוצרה היפרדות בעובי המצה, אלא כל עובי המצה נפוח, כפי הפירוש השני הנ"ל - אין איסור לאכול אלא את מקום הניפוח וסביבותיו, ברוב 'כדי נטילה' (2.4-2 ס"מ, לשיטות השונות), ולא את שאר המצה.

רבותינו הראשונים כתבו ש'מצה נפוחה' אסורה באכילה בפסח, וכן פסק הרמ"א. וכתבו הפוסקים, שישנם שני פירושים ל'מצה נפוחה': האחד - היפרדות בעובי המצה לשנים, כאשר החלק העליון נפוח כלפי מעלה, והשני - במקום מסוים במצה, כל עובי המצה נפוח כלפי מעלה.

[שו"ע תסא, ה, ומשנ"ב לג-לד; ביאורים ומוספים דרשו, 73]

וגם כאשר מקום הנפיחות הוא רק בקצוות המצה, המצה כולה

הלוח היומי

כ"ה בסיון | רבי ברוך שמעון ב"ר יוסף משה שניאורסון זצ"ל ראש ישיבת טשעבין

יארצייט:

ג"א תתע"ה: רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול

ג"א תתע"ה: רבן שמעון בן גמליאל

תרל"ו: רבי דב בעריש ב"ר אברהם (מששעכנוב) מביאלא זצ"ל

תקס"ח: רבי אריה לייב ב"ר אשר זצ"ל אב"ד מינסק בעל ה'שאגת אריה'

תרצ"ב: החזן ר' יוסף (יוסל'ה) ב"ר רפאל רוזנבלט ז"ל

תשל"ב: רבי משה צבי ב"ר מנחם נחום זצ"ל מטאלנא פילדלפיה

תשס"א: רבי ברוך שמעון ב"ר יוסף משה שניאורסון זצ"ל ראש ישיבת טשעבין

התחזקות יומית

ו' מצוות תמידיות - המשך

מצוה ג' - אחדות ה'

מצוה לייחדו שנאמר "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" - פירוש, דע כי ה' שהוה את הכל ברצונו והוא אלקינו המשגיח בכל העולמות, הוא ה' אחד בלי שום שיתוף, וחייב כל אחד מישראל ליהרג על מצות יחוד.

(החינוך מצוה תיז ובאוה"ל סימן א)

נשתדל להתבונן לעיתים קרובות בכך שה' אחד בלא שום שיתוף, וכל עבודתנו רק אליו.

פעם התבטא מרן הגר"ש ואזנר ואמר: "זה למעלה משבעים שנה, שאין יום שאיני מהרהר בשש מצוות תמידיות, ואפילו יותר ממאה פעמים ביום".

(בדידי הוי עובדא עמ' קנח)

* חדש - שיעורים וטיפים ב'גישמאק בלימוד' (שלוחה 33)

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il